

11.4.5 MKR 11-5 Zdislava

Přírodní charakteristika.

Místo krajinného rázu je tvořeno krajinným prostorem mírného svahu, přecházejícího na severu do prudkých lesnatých svahů horského masivu Vápenného (790 m n. m.) a Zdislavského Špičáku (688 m n. m.) a s krajinnou osou Zdislavského potok a jeho levostranného přítoku. Svažitého prostor je zřetelně ohraničen okraji souvislých lesních porostů (na západě s častými skalními partiemi a výchozy) a svahy lesnatých terénních dominant Školského vrchu (505 m n. m.), Strážného kopce (476 m n. m.), U Jitrnice (522 m n. m.), Táhlého vrchu (462 m n. m.), Havraního návrší (449 m n. m.) a masivu Čihadla (496 m n. m.). Charakter prostoru je určován nejenom terénem a vazbou na dominanty okrajů Ještědského hřbetu (poloha na geomorfologickém i biogeografickém rozhraní), ale zejména harmonií otevřených ploch luk a pastvin, zabíhajících do hluboce rozčleněných okrajů lesních porostů a množstvím drobné lesní i mimolesní zeleně. V krajině se výrazně uplatňuje zeleň zahrad a sadů, vázaná na zástavbu obce Zdislava, stejně jako doprovodná zeleň Zdislavského potoka, tvořící mohutné porosty sledující osu zástavby. Část prostoru severovýchodně od železniční trati leží v Přírodním parku Ještěd.

Kulturní a historická charakteristika.

MKR patří do oblasti pozdně středověké kolonizace, do historického německého kolonizačního území, kde převažoval lánový princip zástavby. První písemná zmínka o údolní lánové vsi Zdislava pochází z roku 1406. Urbanistická struktura obce má dosud zachován původní charakter, byť novodobá zástavba probíhala i jinými směry, architektura je značně pozměněná a různorodá. V obci je několik památkových objektů (zejm. drobná sakrální architektura – sochy, smírčí kříž a boží muka), mezi kterými vyniká areál kostela sv. Jana Křtitele ležící v jižní části obce Zdislava, na západní straně místní průjezdní komunikace. Areál sestává z kostela, kaple, ohradní zdi a je uzavřen branou. Ke konci 18. století byla obec poutním místem (socha či obraz Panny Marie), tato tradice byla zrušena josefínskými dekrety. Krajinná struktura je částečně dochovaná (rozložení lesů, bezlesí, cest), ovšem bez výrazných strukturálních prvků. Pozůstatky původního členění plužiny se dochovaly jen ve fragmentech. Po okraji MKR vede železniční trať Mimoň – Liberec z roku 1900. V roce 1864 byla vybudována silnice Zdislava – Jítrava a v roce 1902 Zdislava – Žibřidice. V krajině je dodnes patrný pozůstatek krajinné kompoziční osy vázané na kostel, panský dvůr a myslivnu, která pomyslně spojuje vrchy Buková a Lom. V minulosti byla krajinná osa (část silnice mezi Zdislavou a Křižany) doprovázená alejí, dnes jen málo zřetelnou. Zdislava má status městyse, ovšem zachovává vesnický charakter (více kap. 11.2.2).

Vizuální charakteristika.

Vizuální charakteristika MKR se odvíjí od výrazného prostorového vymezení členitými okraji lesních porostů a lesnatými terénními dominantami a dynamickou vizuální vazbou na mohutné okraje Ještědského hřbetu. Dalším zásadním aspektem vizuální charakteristiky jsou pohledy do krajiny Českolipska, otevírající se z vyšších poloh MKR – ze strmějších svahů. Určujícím rysem krajiny je také charakter rozčleněných lesnatých jihozápadních svahů tzv. Vápenného hřbetu, do kterého vysoko vybíhají enklávy kulturního bezlesí se zástavbou Zdislavy (cca 570 m n. m). Vzniká tak působivý projev členitých okrajů souvislých lesních porostů a jejich přechod do lesozemědělské krajiny v povodí Ještědského potoka. Z okrajů lesních porostů i z lesních interiérů jihozápadních svahů Kryštofových hřbetů se otevírají zcela jedinečné pohledy do Ralské pahorkatiny. V partiích přechodu otevřených prostorů luk v horní části Zdislavy vznikají působivé hodnoty harmonického zapojení údolní lánové vsi do krajinného rámce krajiny pozdně středověké kolonizace. Zástavba je zapojena do zeleně

zahrad a vegetačního doprovodu Zdislavského potoka, přičemž v horní části obce vedle dochované urbanistické struktury vyniká i dochovanost forem lidové architektury. Dominantně působí kostel sv. Jana Křtitele ve středu obce, prostorově svázaného s původním panským dvorem a zdůrazněného osou cesty (původně s alejí), tvořící prostorovou osu mezi terénními dominantami Buková (468 m n. m.) a Lom (682 m n. m.). Na této ose leží i dominanta kostela. Velmi působivá je struktura mimolesní zeleně v horní části obce, související s členěním historické zemědělské plužiny.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 11-5 Zdislava		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Svažité prostory na rozhraní geomorfologických okrsků Kryštofových hřbetů a Podještědské pahorkatiny a bioregionů Jizerskohorského a Podještědského	+	XXX	XX
2	Ohraničení prostoru převážně s trvalými travními porosty souvislými smíšenými a jehličnatými lesními porosty se skalními partiemi v Janovickém lese	+	XX	XX
3	Množství drobné lesní i mimolesní zeleně, navazující na hluboce rozčleněné okraje souvislých lesních porostů, liniová zeleň na mezích, při komunikacích a vodotečích	+	XX	XX
4	Množství zeleně zahrad a sadů, zapojujících zástavbu Zdislavy do struktury krajiny	+	XX	X
5	Zdislavský potok s břehovou vegetací a drobné bezejmenné přítoky sezónního charakteru	+	X	X
6	Kostel sv. Jana Křtitele ve Zdislavě – lokalita chráněného netopýra velkého (EVL)	O	X	XX
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Několik památkově chráněných objektů drobné sakrální architektury (boží muka, smírčí kříž, socha sv. Jana Nepomuckého, sloup se sochou Panny Marie), řada dochovaných objektů lidové architektury v horní části sídla	+	XX	XXX
2	Areál kostela sv. Jana Křtitele (kulturní dominanta obce i krajiny)	+	XX	XX
3	Dochovaná sídelní struktura pozdně středověké krajiny – středověká ves Zdislava doložená k roku 1406	O	XX	X
4	Dochovaná urbanistická struktura (charakter) údolní lánové vsi Zdislava	+	XX	XX
5	Částečně dochovaná krajinná struktura (rozložení lesů a bezlesí, nelesní zeleně, cest, železnice z roku 1900)	O	XXX	X
6	Fragmenty prvorepublikového opevnění (řopíky) v lese	+	X	XX
7	Pozůstatek krajinné kompoziční osy (Buková – Lom) vázané na kostel, bývalý panský dvůr a myslivnu	+	X	XX

MKR 11-5 Zdislava		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Výrazné vymezení krajinného prostoru členitými okraji lesních porostů a terénními dominantami na rozhraní Ještědského hřbetu a Podještědské pahorkatiny	+	XXX	XX
2	Jedinečné výhledy do krajiny Českolipska, zejména na blízké dominanty Tlustce a Ralska, výhledy na okraje Lužických hor	+	XXX	XXX
3	Harmonické zapojení zástavby lánové vsi Zdislava s dochovanými tradičními objekty lidové architektury do krajinného rámce s množstvím mimolesní zeleně zvyrazňující fragmenty členění historické plužiny	+	XX	XX
4	Dochovaná urbanistická struktura lánové vsi a v horní části obce i dochované formy lidové architektury	+	XX	XX
5	Harmonické vizuální zapojení kulturní dominanty kostela sv. Jana Křtitele do krajinných scenérií	+	X	XX
6	Výrazné soustředění krajinářsko estetických hodnot a harmonických vztahů zejména v severovýchodní části prostoru na území PP Ještěd	+	XX	XX
7	Vizuálně vnímatelná prostorová osa Buková, kostel sv. Jana Křtitele, Lom	+	X	XX
8	Rušivě působící zchátralý areál (brownfield) historického hdoopasářského dvora a rovněž i zemědělský objekt přiléhající východně	N	X	X

Návrh ochranných opatření:

- Ochrana krajinné dominanty kostela sv. Jana Křtitele ve Zdislavě před snížením jeho vizuálního významu, zejména ve směru kompoziční osy
- Zachování měřítka a hmot zástavby Zdislavy, zejména v horní části obce v PP Ještěd a vyloučení měřítkově se vymykajících staveb
- Zachování harmonických vztahů zástavby Zdislavy a krajinného rámce zapojením nové zástavby do zeleně
- Ochrana dochované urbanistické struktury a charakteru zástavby obce Zdislava
- Zachování mimolesní zeleně, péče o alej na cestě k hospodářskému dvoru (kompoziční osa krajiny)
- Zachování a vytváření vyhlídkových míst
- Zachování nenarušenosti lesnatého horizontu okraje Ještědského hřbetu (Vápenný hřbet)